

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΑ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1
Ο αθλητισμός ως ανθρώπινο δικαίωμα

Τον 18^ο και 19^ο αιώνα ο αθλητισμός θεωρούνταν αποκλειστικά ως ένα μέσο για την αποκατάσταση Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ). Ο Γερμανός νευρολόγος Ludwig Guttman ίδρυσε την Εθνική Μονάδα Τραυματισμών Σπονδυλικής Στήλης σε Νοσοκομείο της Αγγλίας, κατόπιν αιτήματος της Βρετανικής Κυβέρνησης το 1944 για την αντιμετώπιση των αναγκών μεγάλου αριθμού αμάχων και στρατιωτών που τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ως υποστηρικτής της ιδέας ότι ο αθλητισμός κατέχει σημαντικό ρόλο στη σωματική και ψυχική αποκατάσταση των τραυματιών, δημιούργησε την πρώτη αθλητική ομάδα ΑμεΑ (πόλο με αμαξίδιο). Ο αθλητισμός στα ΑμεΑ απέκτησε άλλο νόημα οδηγώντας σταδιακά στην καθιέρωση αυτού που ονομάζεται σήμερα Διεθνές Παραολυμπιακό Κίνημα.

Εξετάζοντας τα στατιστικά δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) περί αναπηρίας, διαπιστώνεται ότι το 15% του πληθυσμού εμφανίζει κάποια μορφή αναπηρίας. Παρόλο που δεν υπάρχουν στατιστικά δεδομένα στην Ευρώπη, η Ε.Ε. σε έκθεσή της (2018) αναφέρει ότι τα ΑμεΑ είναι λιγότερο πιθανό να συμμετέχουν σε οργανωμένο άθλημα, συγκριτικά με άτομα χωρίς κάποια αναπηρία.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία και τα ερευνητικά δεδομένα η άσκηση και ο αθλητισμός ωφελούν το άτομο σε διαφορετικά επίπεδα. Σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να ενισχυθεί η δύναμη, η ισορροπία, η λειτουργικότητα, καθώς και να μειωθεί ο πόνος. Επίσης, από τις έρευνες φαίνεται ότι η άσκηση μπορεί να συμβάλει θετικά στη μείωση του στρες, των αγχωδών διαταραχών αλλά και της κατάθλιψης. Ο αθλητισμός στα ΑμεΑ συμβάλλει στην ενίσχυση του πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι τις ικανότητές τους κυρίως σε σωματικό επίπεδο, οδηγώντας παράλληλα στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης, της ψυχικής ανθεκτικότητας και προσκόλλησης σε αυτό που κάνουν και στη δημιουργία θετικότερης εικόνας σώματος.

Κάτι ακόμα ενδιαφέρον, το οποίο προκύπτει μέσα από έρευνα στην οποία συμμετείχαν παιδιά και ενήλικες με αναπηρία όπου παράλληλα δραστηριοποιούνταν σε κάποιο αθλητικό πρόγραμμα, είναι τα υψηλότερα ποσοστά ακαδημαϊκής επιτυχίας εν συγκρίσει με ΑμεΑ που απείχαν από κάποιου είδους αθλητική δραστηριότητα. Ένα ακόμα σημαντικό όφελος της συμμετοχής παιδιών, εφήβων και ενηλίκων με αναπηρία σε κάποιο αθλητικό πλαίσιο είναι η ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, η διεύρυνση του κοινωνικού δικτύου και η ευκαιρία δημιουργίας θετικών σχέσεων. Πιο συγκεκριμένα, η συμμετοχή των ΑμεΑ σε κάποια αθλητική δραστηριότητα φαίνεται να ενισχύει την οικογενειακή ποιότητα ζωής, μέσω της ενίσχυσης της οικογενειακής αλληλεπίδρασης και συνεκτικότητας, καθώς και της ψυχοκοινωνικής λειτουργίας της οικογένειας.

Τα οφέλη της σωματικής άσκησης είναι συχνά δύσκολο να ληφθούν εξαιτίας ενός πλήθους εμποδίων στη σωματική δραστηριότητα. Κάποια από τα πιο συχνά αναφερόμενα από τα ίδια τα ΑμεΑ είναι: ο πόνος, ο φόβος αποτυχίας, η απουσία ενέργειας αλλά και

οικονομικοί παράγοντες. Η αίσθηση του ανήκειν στην κοινωνία θα μπορούσε ενδεχομένως να διευκολύνει την υπέρβαση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα Άτομα με Αναπηρία. Επιπρόσθετα, αν η κοινωνία λειτουργήσει ως πρόσφορο έδαφος όπου η αναπηρία αποτελεί ισότιμο μέλος αυτής, θα διευκολύνει όχι μόνο την απλή συμμετοχή των ΑμεΑ στο δικαίωμα της άσκησης και του αθλητισμού αλλά και την «ποιοτική» συμμετοχή.

[Μαγνησαλή Βαρβάρα, MSc, Ψυχολόγος-Αθλητική Ψυχολόγος, Ολυμπιονίκης Ρυθμικής Γυμναστικής <https://www.sportpsychology.me>]. Διασκευασμένο για τις ανάγκες της γραπτής εξέτασης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Θέλω και εγώ με τη σειρά μου, ως Πρόεδρος του Τμήματος Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και ως Επιστημονικός Υπεύθυνος της σημερινής ημερίδας, να σας καλωσορίσω και να ευχαριστήσω όλους όσοι συνέβαλαν στην πραγματοποίησή της. Σκοπός μου είναι να σας παρουσιάσω τις σκέψεις που μας οδήγησαν στην απόφαση να αναλάβουμε την πρωτοβουλία αυτή. [...]

Μπορεί πολλά να προσάψει κανείς στις σύγχρονες κοινωνίες και στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν σειρά ολόκληρη από προβλήματα. Δεν μπορεί όμως παρά να εκτιμήσει το γεγονός ότι η φροντίδα για τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) έχει κατακτήσει μια σημαντική θέση. Μπορεί τα μέτρα που λαμβάνονται να είναι ακόμα αποσπασματικά και πολλές φορές όχι τόσο αποτελεσματικά όσο θα θέλαμε. Αυτό όμως δεν είναι τόσο σημαντικό όσο η γενικότερη στάση που υπάρχει πίσω από τις διάφορες πρωτοβουλίες και πολιτικές που εφαρμόζονται. Η μέριμνα για τα ΑμεΑ δεν θεμελιώνεται στην έννοια της φιλανθρωπίας και στο συναίσθημα του οίκτου. Θεμελιώνεται σε μια πολύ θετική αντίληψη ισότιμης αντιμετώπισης της προσωπικότητας του ατόμου, όποια και αν είναι η φυσική του κατάσταση και οι συνθήκες που την προκάλεσαν. Από την άποψη αυτή η σύγχρονη αντίληψη της κοινωνικής μέριμνας για τα ΑμεΑ δεν μπορεί παρά να αναγνωριστεί ως έντονα δημοκρατική, έστω και αν δεν έχει ακόμα γενικευθεί.

Το κεντρικό αίτημα της σύγχρονης αντίληψης της κοινωνικής μέριμνας για τα ΑμεΑ είναι η ανάγκη το οργανωμένο κοινωνικό σύνολο να τους εξασφαλίσει ίσους με όλους όρους, συνθήκες και ευκαιρίες ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους και κατάκτησης ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής. Το αίτημα αυτό, κοινό για όλες τις σύγχρονες μορφές κρατικής παρέμβασης για εξασφάλιση ικανοποιητικής κοινωνικής προστασίας ατόμων, ομάδων και ευρύτερων κατηγοριών πληθυσμού, εντάσσει τη μέριμνα για τα ΑμεΑ στον γενικό χώρο της κοινωνικής πολιτικής, όποιος και αν είναι ο συγκεκριμένος κάθε φορά φορέας της μέριμνας αυτής: κρατικός, δημόσιος ή ιδιωτικός.

[Απόσπασμα από την εισαγωγική ομιλία του καθηγητή της Κοινωνικής Πολιτικής και Ανθρωπολογίας Δ.Γ. Τσαούση στην ημερίδα με τίτλο «Μουσεία και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, Εμπειρίες και Προοπτικές (Πάντειο Πανεπιστήμιο), 27.05.1993]. Ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της γραπτής εξέτασης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η ταυτότητα

Έχω πάνω στη γης τη δική μου ταυτότητα.

Όχι επειδή έχω σώμα δικό μου

με πρόσωπο, χέρια, καρδιά, αλλά

επειδή έχω μέσα στο σώμα μου

ένα ποτάμι που δεν είναι δικό μου κ' έχω

χρέος να δίνω παρών, να προσέρχομαι

όταν βγαίνει ο ήλιος και όταν δύει ο ήλιος

υπογράφοντας ευανάγνωστα: Νικηφόρος.

Μετά στέκομαι όρθιος αντίκρυ

στο σύμπαν, ασκεπής¹ κ' ευλαβής,

βλέποντάς το να γίνεται ολόκληρο ένα

στρογγυλό, διαφανές ανθρώπινο πρόσωπο.

¹ ασκεπής: αυτός που έχει ακάλυπτο το κεφάλι.

[Νικηφόρου Βρεττάκου, *Τα ποιήματα*, τόμος Γ', εκδ. Τρία Φύλλα, 1991, σελ. 199].

Το ποίημα έχει μεταγραφεί σε μονοτονικό σύστημα σε σχέση με το πρωτότυπο για τις ανάγκες της γραπτής εξέτασης.

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε συνοπτικά σ' ένα δικό σας κείμενο 70-80 λέξεων τα οφέλη του αθλητισμού για τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) σύμφωνα με το **Κείμενο 1**.

Μονάδες 20

Θέμα Β

- B1.** Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2**, να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο των κειμένων):

- α. Το σύγχρονο νόημα του αθλητισμού στα ΑμεΑ διαφοροποιείται σε σχέση με το νόημα του αθλητισμού κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα. (**Κείμενο 1**)

- β. Σύμφωνα με την έκθεση (2018) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), τα ΑμεΑ σε σύγκριση με τα άτομα χωρίς αναπηρία έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμμετέχουν σε οργανωμένα αθλήματα. **(Κείμενο 1)**
- γ. Ο ρόλος της κοινωνίας στην ουσιαστική συμμετοχή των ΑμεΑ στον αθλητισμό δεν είναι σημαντικός. **(Κείμενο 1)**
- δ. Οι πολιτικές πρωτοβουλίες που λαμβάνονται σχετικά με τη μέριμνα των ΑμεΑ στηρίζονται στο συναίσθημα του οίκτου. **(Κείμενο 2)**
- ε. Βασικό ζητούμενο της κοινωνικής πολιτικής για τα ΑμεΑ είναι, εκτός των άλλων, και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. **(Κείμενο 2)**

Μονάδες 15

- B2.** α. Πώς συνδέονται νοηματικά η δεύτερη και η τρίτη παράγραφος του **Κειμένου 1** («Εξετάζοντας... σώματος») (μονάδες 4) και με ποια γλωσσική επιλογή επιτυγχάνεται αυτή η σύνδεση; (μονάδες 2)
- β. Στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου 2** («Μπορεί... γενικευθεί») το ύφος χαρακτηρίζεται ως τυπικό / σοβαρό. Να εντοπίσετε δύο στοιχεία του λόγου στην παράγραφο που επιβεβαιώνουν τον χαρακτηρισμό αυτό. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

- B3.** Πώς «συνομιλεί» το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου του **Κειμένου 1** («Τα οφέλη της σωματικής άσκησης... συμμετοχή») με το περιεχόμενο του **Κειμένου 2** ως προς τη στάση της κοινωνίας απέναντι στα ΑμεΑ;

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Στο ποίημα δεν ορίζεται η ταυτότητα του ανθρώπου με βάση τα εξωτερικά γνωρίσματα. Ποια στοιχεία συγκροτούν την ταυτότητα του ανθρώπου σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας αξιοποιώντας τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Πιστεύετε ότι τα εξωτερικά γνωρίσματα ενός ανθρώπου καθορίζουν τις δυνατότητες και τις ικανότητές του; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Στο **Κείμενο 2** διατυπώνεται η άποψη ότι «Το κεντρικό αίτημα... για τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) είναι η ανάγκη το οργανωμένο κοινωνικό σύνολο να τους εξασφαλίσει ίσους με όλους όρους, συνθήκες και ευκαιρίες ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους και κατάκτησης ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής».
- α) Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ;

β) Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη που διατυπώνεται στο παραπάνω απόσπασμα για τον ρόλο του οργανωμένου κοινωνικού συνόλου στην κατάκτηση ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής των ΑμεΑ; Να διατυπώσετε τις θέσεις σας σε μια σύντομη εισήγηση 350-400 λέξεων στο πλαίσιο μιας εκδήλωσης που διοργανώνει το σχολείο για τα δικαιώματα των ΑμεΑ. Στην απάντησή σας να αξιοποιήσετε δημιουργικά τα **Κείμενα 1 και 2**.

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. **Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μην γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**